

บทบาทและสถานภาพของผู้หญิงกับการเมืองในประวัติศาสตร์สังคมไทย

โดย น.ท.หญิง ชัญญา ศิริพงษ์
หน.จัดเก็บข้อมูล กป.ศ.ท.ร.

สังคมไทยในอดีตนั้นอาจกล่าวได้ว่า สถานภาพของสตรีไทยมิได้อยู่ในระดับที่เท่าเทียมกับบุรุษ ดังจะเห็นได้จากการให้คุณค่าทางเพศที่ต่างกัน และการกำหนดบทบาทไม่ทัดเทียมกัน ตลอดจนหน้าที่รับผิดชอบที่สังคมกำหนดให้บุรุษมีความสำคัญเหนือกว่าสตรี จนกลายเป็นความเชื่อและค่านิยมที่ย้ำให้เห็นว่าผู้หญิงมีสถานภาพและบทบาทด้อยกว่าผู้ชาย นับตั้งแต่สมัยสุโขทัยสถาบันครอบครัวก็เปิดโอกาสให้แก่ชายมีอำนาจเหนือหญิง คือผู้ชายมีภรรยาได้หลายคน ส่วนผู้หญิงที่มีสามีแล้วจะมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ชายอื่นอีกไม่ได้ สถานภาพของผู้หญิงในสมัยอยุธยาก็ไม่แตกต่างจากสมัยสุโขทัยมากนักถึงแม้ว่าโครงสร้างทางสังคมในสมัยนี้จะแบ่งชนชั้นในสังคมอย่างเห็นได้ชัดเจนขึ้นคือชนชั้นผู้ปกครองอันได้แก่พระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ และขุนนางที่เรียกว่ามูลนาย มีหน้าที่ควบคุมและบังคับบัญชาไพร่และทาส ลดหลั่นกันลงมาตามลำดับความสำคัญภายใต้ระบบศักดินา ความไม่เท่าเทียมกันทางชนชั้นนี้เองนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ผู้หญิงได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฐานะทางสังคม ชาติกำเนิด และยศศักดิ์ ซึ่งในระบบสังคมและวัฒนธรรมพบว่ามีภาระแบ่งแยกทางเพศและแบ่งแยกงานยังคงเห็นได้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงชนชั้นสูงและสามัญชน บทบาทส่วนใหญ่จำกัดวงอยู่แต่เพียงในครอบครัว เป็นระบบครอบครัวที่ผู้ชายเป็นฝ่ายผูกขาดอำนาจในทุก ๆ ด้าน และผู้ชายสามารถมีภรรยาหลายคนเช่นเดียวกับสมัยสุโขทัย โดยมีกฎหมายรองรับ ดังปรากฏในกฎหมายลักษณะผัวเมียที่ตราขึ้นในปี พ.ศ.๑๕๐๔ เรียกว่า “พระไอยการลักษณะผัวเมีย” แต่อย่างไรก็ตามในสมัยอยุธยา ผู้หญิงเริ่มมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะผู้หญิงที่มาจากชนชั้นสูงที่อยู่เบื้องหลังที่อดทนและเสียดุละ ดังเช่นสมเด็จพระสุริโยทัย สละพระชนม์ชีพป้องกันพระเจ้าอยู่หัวให้รอดพ้นจากข้าศึก จนมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ผู้หญิงก็ยังคงมีบทบาทในการสู้รบซึ่งเป็นที่รู้จักกันคือ ท้าวเทพสตรี ท้าวศรีสุนทร รวมถึงท้าวสุรนารี เป็นต้น ผู้หญิงถึงจะมีสถานภาพและบทบาทด้อยกว่าผู้ชาย แต่เรื่องความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์แล้ว ก็สามารถทำได้ไม่แพ้ผู้ชายเช่นกัน ดังตำนานอนุปมาและคำพังเพยที่ว่า “เปลก็ไกว ดาบก็แกว่ง แข็งหรือไม่”
